

NISZCZYĆ (203) *vb impf*

-łzcz- (123), -łcz- (42), -łfcz- (16), -łcz- (9), -łtztz- (3), -zcz- (2), -łzc- (2), -żcz- (1), -żcz- (1), -łc- (1), -łfcz- (1), -łtz- (1), -łfc- (1).

inf niszczyć (41). ◇ *praes 1 sg* niszczyć (7). ◇ *2 sg* niszczysz (8). ◇ *3 sg* niszczy (62). ◇ *1 pl* niszczyliśmy (5). ◇ *2 pl* niszczycie (1). ◇ *3 pl* niszczą (32). ◇ *praet 2 sg m* -ś niszczył (1). *f* -ś niszczyła (1). ◇ *3 sg m* niszczył (8) *KromRozm II* (2), *RejPos* (4), *RejZwierc* (2), niszc(e)ł *PaprUp* (3). ◇ *3 pl m pers* niszczyli (5). ◇ *fut 2 sg m* będziesz niszczył (1). ◇ *3 sg m* będzie niszczył (2). ◇ *3 pl m pers* będą niszczyć (1). ◇ *imp 3 sg* niech niszczy (1). ◇ *3 pl* niechaj niszczą (1). ◇ *con 2 sg m* byś niszczył (2). ◇ *3 sg m* by niszczył (2). *f* by niszczyła (1). ◇ *1 pl m pers* byśmy niszczyli (1). ◇ *3 pl m pers* by niszczyli (4). *m an* by niszczyli (1) [*cum N pl: robacy*]. ◇ *con praet 2 sg m* byś był niszczył (1). ◇ *part praes act* niszcząc (11).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII (z Cn) – XVIII w.

1. *W niwecz obracać, uniestwiać, usuwać, psuć; uszkodzać, czynić nieużytecznym, pomniejszać wartość, siłę czegoś; tollere Modrz, Cn; cassare, debilitare Mącz; (de)populari, depraedari, pessundare Calep; evertere, frangere, minuere Modrz; destruere, exterminare Vulg; abolefacere, abolere, abterere, exitium comparare, delere, depascere, disperdere, extinguere, oblitterare, perimere, proterere, ad interitum a. irritum a. nihilum a. vanum redigere aliquid Cn (124) :*

a. *Dotyczy rzeczy materialnych [w tym: co (44)] (50) : GlabGad G5v; RejWiz 27v; Casso, Niłzczę w niwecz obracam. Mącz 40a; W pokoju ludzie prawie ożywią/ Bogactwa skárby z nim łie rozmnażią. Walká bogactwa walká skárby niłczy RejZwierc 228v; Calep 308b, 795a, 822b [2 r.]; GrabowSet C2v; WujNT Matth 6/16; Aby ten źmiy nie czynił/ po dziedzinie łzkody/ Ktory y brogi burzy/ y niłczy ogrody. KmitaSpit A2v.*

W polączeniach szeregowych (3): Gdyż wiedzyał then śwíety Pan/ iż on łrogi wąż y s pomocniki łwoimi zówždy miał gryść/ niłczyć/ á zacierć śwíete łtopy iego *RejPos* 318, 284; *Depopulor* – Pułtołżę gwałczę, plundruię, niłzczę. *Calep* 308a.

W porównaniu (1): iż płuiełz á niłczyłz á rołkopywałz iáko wieprz dziki/ thák iáko cie piłmo zowie/ the winnicę Páńłkú/ fáłeczniemi wymyłły łwoiemi *RejPos* 284.

Fraza: »czas niszczy« (2): *SkarŻyw* 130; Gdyż tedy ćirpliwý pług/ y twárde kámienie Czás niłczy/ wierłze iednáłk trwáią w łtałey cenie. *RybGęłli* B3.

Szeregi: »drapać a niszczyć« (1): A nie dopułzczay tym wilkom drapieźnym śwíatá tego drápác á niłczyć tych nędznych owieczek łwoich. *RejPos* 198.

»mnożyć albo (i) niszczyć« (2): *Młéko w piérłiach iáko mnożyć álbo niłczyć SienLek S[ss]3, 83.*

»podgryzać a niszczyć« (1): áby im dáłey tym bárzyey podgryzáli á niłczyli ty gáłłki twoie cnotliwych á Krzełłciáńłkich łpraw twoich *RejPos* 204v.

»niszczyć a (i) psuć (a. psować)« (2): *RejPos* 338v; Rozumiełz, że pieniádze twoie ktoeł wydáł, Rosflarzył, wieczne były y nieporułzone, Ize zówłze zołtáwác ćáłe [!] miáły: choćbył Nabárzyey ie był niłczył y rołpułtą płował? *CiekPotr* 33. [*Ponadto w polączeniu szeregowym 1 r.*]

»łłoczyć a niszczyć« (1): gdyż mamy po łobie onego Hetmáńá nań łrogiego y Anyoły iego/ ktory zówždy łłoczy á niłczy máńńą głowę iego [*szatana*]. *RejAp* 103.

»tracić i niszczyć« (1): y wżytki in fummá ty doczeńne bogáctwá czás tráci y niłczy. *SkarŻyw* 130.

»trzeć a niszczyć« (1): Vcieczże fie ty iedno s práwá wiárá á z zupełną nádzieią pod obronę tego to mocnieifze⁸⁰ mocarzá/ ktory wżędy trze á niłczy głowę tego to fprzećiwnika twego. *RejPos* 78v.

»umniejszać i niszczyć« (2): Tákże filary folné áby były fpińané: á tych áby żaden dżierzawcá Zup nie śmiał vmnieyżác y niłczyć. *SarnStat* 339 [*idem*] 393.

W przen (12) : *RejAp* 103; gdyż widził/ iż iefli ftráciłz páłterzá fwego/ iż w tym márnym lefie nie naydzielz iedno wilki/ niedźwiedzie/ a lwy: ktorzy chodząc rozdzyeráią páłzczeki fwoie/ á niłzczá to łtadko Páńfkie *RejPos* 168v, 78v, 198, 204v, 284, 318, 338; *SkarŻyw* 130; *NiemObr* 164; W fkázie mey/ świátlá początek/ Niłczy z ráná do wieczorá/ Ręká/ ná pomłę/ nie fkorá. *GrabowSet* G4v; *RybGęśli* B3.

Przen: *Doprowadzać do ruiny materialnej, finansowej; corrumpere Mącz; arrodere, exhaurire Modrz* (15) : Nie wżytkoć tho więc złoto co fie owo býłczy/ Niemáło więc tá fárbá pułtych miełzkow niłczy. Bo śrzodek będye z miedzi á czáfem z żelázá *RejWiz* 91; *OrzRozm* R3; Remfamillarem corrumpere Vtrácác/ dóm niłczyć. *Mącz* 360d; Szpetny tho hándel prze máły pożytek/ Niłczyć oyczynę potym dom fwoy wżytek. *RejZwierc* 222v, 237v; Niech też y domá połtánowią cenę/ żeby ci/ ktorzi obfitość máią zboża/ przedawáiąc drożey niż przyłtoi/ maiętności vbogich ludzi nieniłczyli *ModrzBaz* 33v; ci domy niłzczá/ ci páńłtwá vbożá/ A rzekę/ że y gubią *KochOdpr* C3; *PaprUp* I4; *SarnStat* 699; *KlonFlis* H4; Ták brácie próżnuiący/ [...] Wyiadałz cudze domy/ niłczyłz gołpodarze: Dla tego cię Lycurgus ták furowie karze. *KlonWor* 45, 37.

W połączeniu szeregowym (1): á będzieć pokłádał nędzne á mizerne nábycie fwiátá tego przed oczy twoie/ przywodząc cie ktemu ábyś dárł/ łupił/ niłczył/ á lżył bliźniego fwego. *RejPos* 223.

W charakterystycznych połączeniach: *niszczyć bogactwo, dom* (3), *gospodarstwo, gospodarze* (2), *ludzie* (2), *majątność, mieszki*.

Szeregi: »niszczyć i do niedostatku przywozić« (1): iż kmiećie z ról/ zagrodnicy z zagród/ fynowie kmiecy y córki ich od rodziców fwoich/ łudzy od Pánów vmyłłnie ná hultáýftwo vćiekáią/ á rządzić fie dorocznie niechcá/ tylko ná dżień fie ábo ná tydżień náymuiąc: czym ludzie vbogię bárzo niłzczá/ y do wielkiego niedołtátku przywodzą *SarnStat* 522.

»niszczyć a wydzierać« (1): iáko okrutnie niektorzi pánuią nád poddánymi fwemi/ ábo majątność ich niłzcząc á wydzieráiąc [*vel eorum substantias arrodendo rapiendoque*] *ModrzBaz* 142.

a. *Likwidować, leczyć stany chorobowe* (6) : O rozmáitym vkáźzeniu/ iáko ié goić/ y iad s niego wyćiegác: tudzież Dżiwé mięło iáko niłczyć *SienLek* 150v; Robaki z ran iáko niłczyć *SienLek* S [ss]4v, 91, 144v, S[ss]2, S[ss]2v.

b. *Dotyczy abstraktów [co]* (62) : A nye niłczy ten wyáry álbo przyfyęgi/ ktory fye z kurwámi álbo z cudzymi żonámi walca? *KromRozm I* C2v; *KromRozm II* v4v; *LubPs* G marg; *KrowObr* 69; Ktory zázwdy nawięcey tym obrázon bywa/ Kiedy kto prawdę niłczy á fáłżu vżywa. *RejWiz* 2v; Elevo, Podnołżę Et Metaph. Vwłoczę komu powagi/ álbo Niłzczę yego záchowánie. *Mącz* 190b; A gdyż to czyniłz/ niłzcząc Máiełtat Króla Polłkiego/ depcąc y gáłżąc imię Królewłkié/ y Królestwo Polłkie w niwécz obracáiąc. *OrzQuin* Aa3; Co iefł gorżzego nád ięzyk omyłny/ Co prawdę niłczy á łże náżbyt pilny. *RejZwierc* 216, 69v; *WujJudConf* 245, 246; A twoie wykłády/ rzecz ćielefná/

przytomną y iuż będącą zalecáią: á tak wiarę niŹczą/ y Páwłowej fie náuce Źprzečiwiáią *CzechRozm* 263v, 263v; *KarnNap* C3; Te obyczáie/ [...] człowiekowi Źtateczne^{mm} nieprzyŹtoyne: Bo y wŹytkie znáki prawdziwey przichylności niŹczą/ y dla nich nieznáć kto nam dobrze á kto źle życzy *ModrzBaz* 60, 63v, 89; *CzechEp* 346; Zazdrość pokoy niŹczy *GrabowSet* N2v; Ták/ błędy nam Źzkodliwe/ Niech niŹczy Bog lutości/ A potym wwiedźie do wieczney rádości. *GrabowSet* T4, K4v.

niszczyć przez co (3): *CzechEp* 358; *ArtKanc* H16; Zakon tedy niŹczymy przez wiarę [*Legem ergo destruimus per fidem*]? Vchoway Boże: owŹenr zakon Źtanowimy. *WujNT Rom* 3/31.

niszczyć czym (8): *RejAp* 104; *RejPos* 231v, 285, 338v; *RejZwierc* 78; Iáko dáleko więcey wrząd KrześcijáńŹki ma Źię frożyć ná tych/ ktorzy ŹproŹnym málowániem/ wirŹzami nieuczčiwemi/ [...] wŹytkich do WenuŹá wpráwuia wczčiwe obyczáie pŹuia/ á kárność ŹiemŹką ile mogá niŹczą? *ModrzBaz* 53v; Co Źię tknie wiáry: ktorá X.K. Źwoia/ z ŹpoŹnaboźnikámi Źwymy názywa/ żebym iá ia niŹczył miał/ ták mowá iáko y piŹmem: tego Źię ia nie przę *CzechEp* 72, 339.

W połączeniach szeregowych (12): *LubPs* A4; Tua profectio spem meain debilitat, Twoye odyechánie moyę nádzieyę mdli/ umnieyŹza y niŹczy. *Mącz* [407]c; bo iáko niewola myŹł w człowieku tłumia/ niŹczy/ gaŹi/ co Źye téż y ná twarzy ludzkiéy pokázowác muŹi *OrzQuin* R4v; *SarnUzn* G6v; AzáŹ nie ma onych wykrętáčow ktorzy burzá/ niŹczą/ á wywracáią Źwięta ŹpráwiedliwoŹć Źwiátá tego *RejPos* 78v, 78v, 202, 227v, 334v, 335; *RejZwierc* 23v; FálŹe/ nabożeńŹtwa zmyŹlone ze wŹzelką niepráwoŹciá y báłwochwálŹtweŹ wyrzuca/ niŹczy y wykorzenia/ KoŹciól Boży prawdziwy *WujJudConf* 213v.

W przeciwstawieniach: »dawác, mnożyć, [w co] przywodzić ... niszczyć« (3): A zaž by mnie tak młodo Źthraćić wŹtyd przyŹtało Boiazń Boską y wiarę azáŹ to ieŹt máło Bo Źnadz to Źá na Źwiecie przednieyŹze klenothy Kthore w radoŹcz przywodzą a niŹczą kłopoty *RejJóz* F7; *GroicPorz* c; Iáki pokoy Źwiát dawa/ á iáko gi niŹczy. *RejPos* 334 marg.

Szeregi: »gryźć a niszczyć« (1): ále fie będyeŹz przečiwił á będyeŹz gryźł á niŹczył Źtopy iego/ to ieŹt/ Źwięte Źpráwy y náuki iego. *RejPos* 25v.

»kazić, niszczyć« (1): A iáko záŹię tym Pan błogofłáwić raczył/ ktorzy wymyŹły ludzkie kázili/ niŹczyli *WujJudConf* 9v.

»lżyć a niszczyć« (1): Gdyž on záwždy obiecuie lżyć á niŹczyć myŹli á Źercá powyŹŹzone/ á powyŹŹzác pokorne. *RejPos* 201v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»niszczyć abo (a, i) psowác (a. psuć)« [*szyk 2 : 1*] (3): A tu obácž iákiey to ieŹt mocy prawdá Źwiátá/ iż trudno może ználeŹć czymby iá Źtrofowác/ á czymby iá kto niŹczyć ábo pŹowác miał. *RejPos* 231v; *RejZwierc* 155; AuguŹtyn S. ták mowi: ObžárŹtwo á opillŹtwo pámięć odeymuie/ pŹuie/ y niŹczy zmyŹły. *WerGoŹć* 244. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»niszczyć abo (i) tępić« [*szyk 2:1*] (3): [*przysięgam*] y ŹpráwiedliwoŹć rownie wŹytkim ták bogáтым iáko vbogim/ ŹáŹyádom y GoŹcióm czynić y mnożyć: á nieŹpráwiedliwoŹć tępić y niŹczyć. *GroicPorz* c; *RejPos* 205v; miedzy wielkimi Pány nieprzyiáźni nieŹiać/ áni teź moźnoŹci ich niŹczyć ábo tępić [*nec potentiam eorum frangere*]. *ModrzBaz* 15v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*]

»tłumić i (a) niszczyć« [szyk 2:1] (3): á ludźye áby fyey [władzy apostolskiej] bali: wczás zábyegáýac tym kácyrzom/ ktorzy yá zá nálfych czálów tłumyá y niśczá. *KromRozm III* 116; *RejAp* 104; *CzechEp* 358. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»niszczyć i trapić« (1): kthory dar dáię tobie wielki/ z wody iákoby národzony [...] Grom nápowietrzu rozgania/ y wżyfťko złe. Grzech niŹtzy iáko Kryťtułowá krew y trapi. *KrowObr* 68v.

»niszczyć a w niwecz obracać« (1): Otoż kto by odćináiac tho/ áffekty niŹczył/ á do kończá wniwecz obracał/ bárzo by lie wtym obładził *GórnDworz Ff7*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»wspak obracać a niszczyć« (1): Iákoż lie zálie vťráłzyc nie máia ći nędzni niebożáťká/ ktorzy iuż záczęťá á práwie iáfná á obiáfnioná wiáre Źwoię wťpák obráciaia/ á niŹczá ia w nędznych Źercoch Źwoich *RejPos* 245.

»niszczyć i wykorzeniać« (1): żeby oni rzecz ták iáfná y dotkliwą Źmieli niŹczyć y wykorzeniać: łobie więťłzá doŹkonáłość nád wierne wżyfťki pierwŹzego zboru/ nád ApoŹtoły y nád Chriťtułá przywłáľczáiac *CzechRozm* 267. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

»niszczyć, (a) zacierać« (2): *RejPos* 285; A ták potrzebny ieť gniew poćciwego człowieká/ áby roŹtropnym á pomiernym nápominiániem/ á czálem też y poćciwym karániem/ niŹczył/ zácierał/ á ku dobremu końcowi przyłwodził ty Źprołne wźeteczeńťwá ludzkie. *RejZwierc* 78. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*]

»nie niszczyć ani zakazować« (1): Abowiem wyára náľá nye niŹczy áni zákázuje Źpofobow/ porzádków/ y Źpraw Źwyeckich *KromRozm II* m3.

»niszczyć a zatłumiać« (2): Abowiem gdzyekolwiek ieť Źwięťa náuká iego/ thu iáwnie możeńz báczyć/ iż wźędy niŹczy á záťlumia náuki á Źprawy tego nikičemnego kroleťwá Źwiáťa tego. *RejPos* 26, 338v. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

c. *Doprowadzać do upadku (dotyczy państwa, instytucji)* [co] (12) : *KromRozm III* Lv; (*marg*) PoŹłowie ná Seymie imieniem korony Polťkiéy/ Źprawiá rzeczy koronie przećiwne. (–) Stan Duchowny niŹczá/ Króla mieć chćá/ á Káplána KrólewŹkiego koronatorá/ mieć w Polťce nie chćá *OrzQuin* C4v; ále ia ták powiedám/ iż thákowe zbyťki/ niŹczá kroleťwá *GórnDworz* Ii7v; MiŹzáníná [!] w wrzędziech niŹczy Páńťwá. *Phil* S2 *marg*; *GosłCast* 38; Bo ielli wy czći Bożej/ czći Chryťtułá Bogá Źwego/ od heretyków ktorzy bluźniá boťtwo iego/ ktorzy potwarzáia oblubienicę namilŹá iego/ ktorzy niŹczá koŹcioł iego/ bronić bęďziećie: on was bronić bęďzie. *SkarKazSej* 682b.

W połączeniu szeregowym (1): Bęďzie go teľ Pánem vťty wyznawał/ ále páńťwo iego/ bęďzie wźędy pŹował/ deptał y niŹtzył. *KrowObr* 50v.

Szeregi: »suszyć i niszczyć« (1): Táki y Papięťtwo pan Bog z lekká Źufzy/ y niŹczy: á náoťtáťek náznáczył czás/ kiedy do kończá kubek popęďliwoŹci ná nie wyleie/ y do gruntu záťráci. *NiemObr* 166.

»tracić a niszczyć« (1): iáko thu przez Źwięťe Źłowo Źwoie Źádzi Źwiáť / á iáko záchowywa KoŹcyoł Źwoy wybrány/ á iáko boźnicę z iey wźythkiemi omyłnemi podpiráčmi tráci á niŹczy. *LubPs* R3v.

»trapić i niszczyć« (1): ábowiem wnet pogáni rzućili lie ná nie [*państwa rzymskie*] widzac roŹtárgnienie miedzy imi/ iáko Gottowie/ Wándáłowie/ [...] ktorzy trapiłi y niŹczyłi páńťwá Rzymłkie. *BielKron* 156v.

»uciskać i niszczyć« (1): Abowiem Bogáci á możni/ częstokroć zwykli Rzecz poſpolitą vćifkác y niſzczyć. *GroicPorz* b3.

»zwodzić a niszczyć« (1): gdyż ſnadź tácy tą gorſzy niſli pogáni/ [...] ktorzy miałto ſwięte/ to ieſt Koſcioł wierny Páńſki/ będą deptác/ tho ieſt zwodzić á niſzczyć *RejAp* 90.

2. *Uciskać, poniżać, prześladować, trapić; karać, potępiać (dotyczy osób); dissipare Vulg; prosequi JanStat [kogo] (62)*: Syny ſwoye w obliſocyach możne zoſtáwili/ Aby nas máludkye twoye tu wſłedy niſzczyli. *LubPs* D4; Krol mądry nyſczy bezbożne y zálamuie nád nimi koło. *Leop Prov* 20/26; nie łámeo mnie Krolu Polſki káziſz nie łámeo/ ále mię niſzczyſz łámoſiodmeo *OrzRozm* R4; Bo ten Ceſarz vporny chćiał niſzczyć Polaki/ Im poſtrách vkázuiąc ſwoie ſkárby wielkie. *BiałKat* d4v; *HistHel* [A2]v; *MycPrz* I B2v; Pánie/ z káždéy ſtrony ieſtem vtrapiony: Ale ty nieday niſzczyć mię do końca *KochPs* 102, 53, 158, 182; *NiemObr* 152; *ActReg* 14; *PowodPr* 24; *KlonWor* 9.

niszczyć czym (4): Abowiem ia wiem iáką nienáwiſcią ty záwždy niſciſz ony ktorzy ácz potáiemnie ále wždy odſtępuią od przykazánia twego *RejPs* 184; *LubPs* cc4v; *NiemObr* 161; Tymże obyczáiem pod przyſięgą y pod ſtráceniem dóbr ſwoich żadnym Kſiáżętóm/ Pánom/ [...] ktorzy Ziemiam Króleſtwá Polſkiego zechcą ſie przeciwić/ rády/ łáſki/ y podpomożenia żadného nie będą dáwać ále oné iáko nieprzyáciele Ziemie y Páńſtw Litewſkich wſzyſtką mocą będą niſzczyć/ nie máiąc ná żadného baczenia *SarnStat* 989.

W połączeniach szeregowych (15): daná nam ieſt od Bogá moc/ ábyłmy was ſtárégo wężá plemię/ y piekielną gáđzinę/ nogámi ſwymi/ to ieſt/ prawdą Bożą/ y ſzczyrą wiárą powſzechną náſzáz/ deptáli/ niſzczyli/ itéz martwili. *OrzQuin* L4v; *RejAp* [14]; A ták nielza iuż było iedno iż Pan/ czyniąc doſyć dekretom ſwoim/ muſiał niſzczyć/ tępić/ a kázić on nędzny narod ludzki *RejPos* 102v; A záſię iáko ty tępił/ niſzczył/ przeklinał/ kthore chodziły wedle woley ſwey á wedle woley ſwiátá tego *RejPos* 175v; Gdyż wieſz iż káżdego tákowego obiecuie tępić/ niſzczyć/ á nákoniec w niwecz obroćić wiecznie y potomſtwo iego. *RejPos* 184v, 27, 71v, 164v, 233, 305v (10); A Nákoniec niewiem by ſie Pan ná który iny grzech ſurowiey gniewał iáko ná tę ſproſną pychę/ y Anyoły z niebá on zmietował/ y krole możne záwždy on niſzczył/ tępił/ w niewolá záprzedawał. *RejZwierc* 53v, 19v; Zdradza ieden drugiego: pſuie/ niſzczy/ tłumie/ Hołduie/ mieſza z błotem/ biie/ tępi/ gromi. *KlonWor* 81.

W przeciwstawieniach: »niszczyć ... wywyżſzać (6), panoszyć, strzec, zdobić« (9): *RejPs* 153; A pilnie ten pan ſtrzeze ſercza niewinnego A dzywnie ie wywyſza niſczy złoſliwego *RejJóz* P3; Pan nád pány [...] ktory człowieká záłmuca y záſ poeyeſſá w chorobye/ w przygodzye/ y záſ vzdrawya/ niſczy y záſ pánoſy/ zábiya y záſ wſkrzeſſá *GliczKſiáz* C3v; vkázuiąc przez ono prágnienie kthore ná ten czás było/ iákobyſ twoie wywyſzał/ á przeciwniki ich niſczył [!] [*quemadmodum tuos exaltares et adversarios illorum necares*]. *Leop Sap* 11/9; *RejPos* 56v [2 r.], 314v; A to gdy czytác będzieſz/ vważay ſobie/ iáko záwždy Pan niſczy pyſznego á wywyſzłza pokornego. *RejZwierc* 201v, 212.

Szeregi: »karać a niszczyć« (1): iżby nam raczył dáć thakowego ſurowego Páná (gdyżby przeciw cnotliwym v nas w Koronie nic nie mogł/ iedno złe kárác á one niſzczyć *MycPrz* II B.

»niszczyć a kazić« (1): Iż ſ ſtánę ſie ſmiercią twoią zła á okrutna ſmierci/ ktoś niſzczyłá á káziłá márnie narod ludu moiego *RejPos* 87. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*]

»niszczyć i prześladować« (1): łamże Dániel wykłada/ [...] iż miał [Antychryst] święte Boże wyfokie niłzczyć y prześladować/ przez czás/ czáfy/ y puł czáfu. *NiemObr* 170.

»niszczyć i psować« (1): Zkazdei łtroni y miari ludzie niłzcel y płowal *PaprUp* 14.

»trapić i niszczyć« (1): nabożeńłtwem Antychryłtowym łię brzydzą/ y łáme⁸⁰ Antychryłtá trapią/ y niłzczą *NiemObr* 164.

»niszczyć i wygładzać« (1): Abowiem Antychrist wrzkomo też o Bogu mowi Izráelskim onym [...] włzákże łię go skutkiem y przy. y iemu łię łprzełwia: onego niłzczy y wygładza *CzechEp* 413.

»niszyć a do gruntu wykorzeniać« (1): A zówždy on włztyki tákowe niłzczył á do gruntu wykorzeniał/ ktorzy byli tey hárdey myłli á ferczá podniołłego. *RejPos* 200.

»niszczyć a z gruntu wywracać« (1): Bo nie tylko nas álbo domy náłze/ ále króle wielkie y s krolełtwy ich obiecuie [Pan] niłzczyć á z gruntu wyráćć/ á na frogi łup wydawáć/ y inłzemi narody ofadzác. *RejZwierc* 56.

»niszczyć a zátłumiać« (1): O niłzczęłnyłz to narod ludzki który [...] tym márnym kákołem łwiátá tego/ á niłzczy á zátłumia tę nędzną płzenicę Páńłką wiernych á przebránych iego *RejPos* 54.

W przén (19) : Ale bog rad niłłczy tákie włtá fáłeczne á podniołłfy [!] ięzyk który łtrogi powiełci hárde ná poły ná wzgárdzenie bogu. *RejPs* 17; *KrowObr* 189v; *GrzegRóżn* F2, L2 marg, L2v, M4; *OrzQuin* L4v; On łi to miecz frogich á łtráłzliwych łłow łwiłtych iego/ ktoremi ná włze łtrony łiece/ á poráza/ á niłzczy włzedy á włzedy łprzełwini łwoie *RejAp* [14]; A tho iego był zówždy łwiłty obyczáy pyłzne łercá niłzczyć á pokorne wywylzłázć. *RejPos* 56v, [77]v, 87, 314v; *RejZwierc* 78; *CzechEp* 148, 150, [402]; Záz łiek łkończę pierwey/ niłz pobożney rády Skutek/ dułzá wyłrzy? á žale łerdeczne Niłzczyć dni mę będá? *GrabowSet* G2v; K tobie y ia obracam oczy/ w łwoiey łrwodze/ Tobá žale łwe łeczę/ co mnie niłzczą łrodze *GrabowSet* L2; *RybGęłli* Bv.

3. *Znosić, unieważniać, kasować; irritum facere, solvere Vulg; annullare JanStat [co]* (17) : *KromRozm I* H4v; Nyemálec zebránye zacnych á vczonych białkupow było w Aphrice z Donatem/ ktorzy krzełł máłych dżyatek niłłczyli. *KromRozm II* q3, v2; *GroicPorz* t; Izali my tego miłłfnikiem Rzeczyłpolitey zwác bęđziemy? [...] który Stany Koronne Státutem rołpiałne niłłczy/ Vrzedy hánbi/ Bołkie y Swieckie rzeczy káži/ łłumi/ y gási *OrzRozm* A3; *CzechRozm* 95v [2 r.]; Tenze prawa Slacheckie y wolnołci miełłzkie niłłzel *PaprUp* 14; Nie mniemáyćie ábym przyłzedł rozwiłzowác (*marg*) niłłzczyć, ábo płowác. (-) zakon ábo Proroki *WujNT Matth* 5/18 [17]; Czyłćie niłłczyłćie przykazanie Boże/ ábyłćie włtawę wálżę záchowáli. *WujNT Mar* 7/9; *PowodPr* 34.

W połączeniach szeregowych (4): A nieiedno łestamenti kołcielne kradną niłczą/ kálłuią ale łię też rzucili natełament pańłki *SeklKat* L2v; Tákieleż Dom Boży/ kto iny iáłkinią łoterłką/ to ielł rozbóynicą/ czyni/ iedno nie kácérz/ który gwałci Kołciól Boży/ łrzemieniáiąc/ niłłzcząc/ y depcąc Zakón y włtawy Kołcielné *OrzQuin* Aa3v; *RejPos* 10; które to zálławy/ dárowania/ łrzedania/ y zapilfy kálłuiemy/ płuiemy/ niłłczemne czynimy/ odżywamy/ niłłczymy *SarnStat* 1102.

Szeregi: »gasić i niszczyć« (1): Druga ielł ktora gási y niłłczy łpráwę/ iáko gdy ná łię žaluie o pewny dlug *GroicPorz* t.

»niszczyć i w niwecz obracać« (1): Otoż gdzie tey zrozumem cznoty ná łądzie niemálfz/ thám rofciągáią fzeroko zli Prokuratorowie fwoie proporce/ y wykrcáią dekretá/ ftátut fzpocą/ práwo niífzczą y wniwecz obráćią GórnDworz Hh6.

Synonimy: 1. burzyć, deptać, łupić, »w niwecz obracać«, plundrować, pustoszyć, tępić, zatłumiać; 2. cisnąć, karać, potępiać, prześladować, trapić, uciskać; 3. kasować, tłumić.

Formacje współrdzenne: niszczyć się, poniszczyć, wyniszczyć, wyniszczyć się, zaniszczyć, zniszczyć, zniszczyć się; niszczyć, poniszczyć, wyniszczyć, zniszczyć; wyniszczać, zaniszczać, zniszczać.

Cf NISZCZĄCY, NISZCZENIE, NISZCZONY

TG